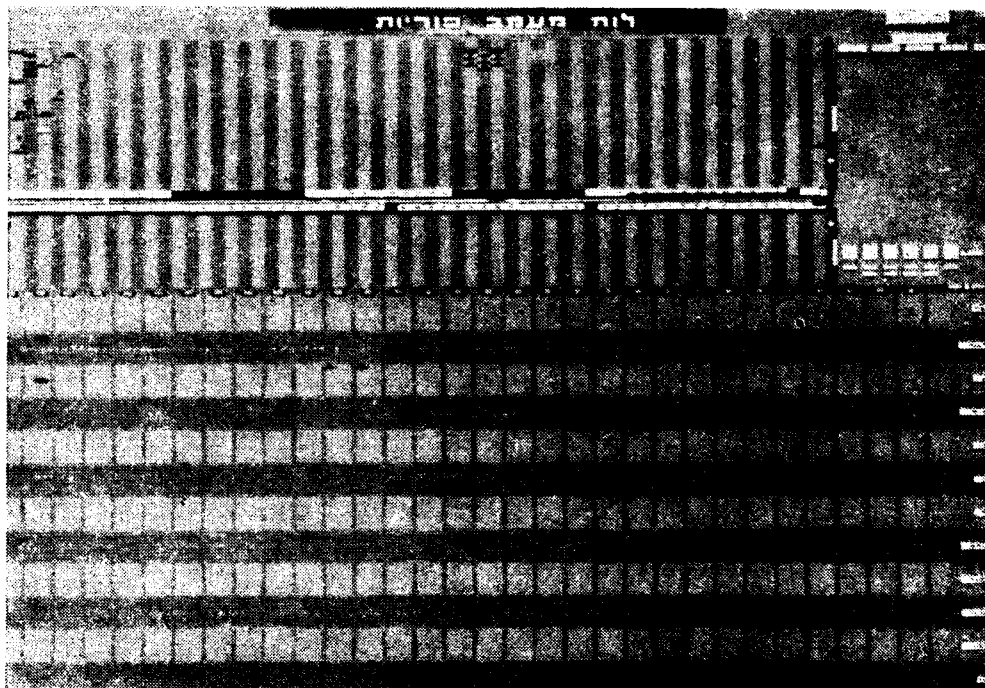

לוח מעקב פוריות

בין השאר בגורמי ממשק. המחבר מסתמך על נתונים מהארץ ומחו"ל, המוכיחים כי שיעור ההתעברות פוחת עם גידול העדר, וסובר, שמקור ההפרש הניכר בשיעור ההתעברות, לרעת העדרים הגדולים, הוא בניחוק הקשר בין הרפתן לפרה. ניתוק זה מקשה על המעקב אחר הפרות לשם זיהוי תחילת ייחומן, כדי להביאן להזרעה במועד הנכון. ניתוק זה מקשה גם על המעקב אחר שלב מחזור ההמלטה בו נמצאת כל פרה בעדר.

מטרת השורות הבאות היא לתאר אמצעי עזר, שנועד לסייע לרפתן, המבקש לנהל ממשק רבייה יעיל, לעקוב ולקבל תוך זמן קצר את כל המידע הקשור במחזור ההמלטה של כל פרה בעדר, ובעיקר לדעת את מועד הדרישה הצפויה של כל פרה ועגלה.

לאחרונה, הוכנס במספר קיבוצים ומושבים שיתופיים, "לוח מעקב פוריות" כאחד מאמצעי העזר החשובים לניהול ממשק הרבייה ברפת. הלוח הומצא על-ידי אריה הראל, מדריך לגידול בקר בלשכת ההדרכה רעננה, בתמיכת המחלקה לרבייה במינהל המחקר החקלאי, מרכז וולקני, והמחלקה לבקר של משרד החקלאות. הננו מפרסמים להלן את דברי ההסבר של אריה הראל על המבנה של לוח מעקב הפוריות ועל תפקידו. שיעור ההתעברות הממוצע של פרות חלב בארץ על-פי בדיקות הריון היה בשנת 1970/1 (קיבוצים בלבד), לפי הדו"חות של שתי אגודות ההזרעה, 44% ו-43%. שיעור ההתעברות זה נמוך באופן ניכר משיעורי ההתעברות שהושגו בארצות אחרות (ח. שינדלר, "השדה" חוברת נ"ד, 644). ח. שינדלר מביא במאמרו נתונים המצביעים על כך ששיעור ההתעברות תלוי

תמונה 1. צורתו הכללית של "לוח מעקב פוריות".

באמצעות שיטת הפעלתו הפשוטה של הלוח ניתן לקבל, מדי יום, פרטים מדויקים על מצבה של כל אחת מפרות העדר, כגון אילו פרות צפויות לדרוש, אילו צריכות להימסר לבדיקת הרופא לאחר ההמלטה, אילו נמצאות 45 ימים לאחר ההמלטה ומועמדות להזרעה, כמה דרישות היו לכל אחת מהפרות ביום מסוים, אילו פרות יש „לייבש“ באותו יום וכמה פעמים הזרעה כל פרה. המידע שהלוח מכיל הוא, אם-כן, מפורט ותכליתי וניתן להתאימו לעדר בכל גודל ולכלול בו גם פרטים על עגלות בגילים שונים. הפעלתו אף מאפשרת התראה על פרות בעייתיות, כגון אלו שלהן מספר ימי-ריק מעל המספר שנקבע על-ידי המשק כרצוי ועדיין לא הזרעו, או כאלו שהזרעו יותר משלוש פעמים.

מבנה „לוח מעקב הפוריות“ ואופן הפעלתו מאפשרים מעקב אחר כל הפרות. הלוח מהווה גם תזכורת לפעולות שיש לבצע ביום מסוים לגבי כל אחת מהפרות; המלטה, הזרעה, ייבוש או טיפול רפואי. לפיכך עשוי הלוח לתרום ליעול ממשק הרבייה.

הלוח הוכנס לשימוש בהצלחה ב-22 קיבוצים והותאם גם למשק המשפחתי, ואף הוכנס כבר למספר משקים משפחתיים.

המעוניינים להשתמש בלוח ולקבל הסברים על מבנהו ודרך הפעלתו יתקשרו עם המדריכים הלשכתיים לגידול בקר.

ברצוני להביע את תודתי לכל אלה שעזרו לי בפיתוח „לוח מעקב פוריות“ ובייחוד לד"ר יעקב קלי, מנהל המחלקה לבקר, על עידודו ותמיכתו המסורה, לד"ר חיים שינדלר, מנהל המחלקה לרבייה במינהל המחקר החקלאי, מרכז וולקני, על הערותיו ועצותיו המהותיות לבניית הלוח ולשאול אגר, מדריך לגידול-בקר, לשכת ההדרכה בעפולה, על עזרתו הנאמנה והמסורה בהפעלתו המעשית ובהפצתו הנרחבת של הלוח ביחידות המשקיות.

אריה הראל

מדריך לגידול-בקר

לשכת הדרכה, רעננה

הלוח מאפשר ניצול יעיל של נתוני הרבייה הנרשמים בעדר (ראה תמונה). הבסיס לרישום זה הוא כרטיס ההזרעות בו נרשמות התופעות הקשורות במחזור המיני של הפרה: דרישות, הזרעות, המלטות, בדיקות הריון וטיפולים רפואיים במערכת המין. ברפתות השונות מצויים רישומים שונים המבוססים על הרישום בכרטיס ההזרעות. אלו נועדו לרכז את הנתונים ולהקל על רכו הרפת בקריאתם ובביצוע המעקב אחר המתרחש בעדר בנושא הרבייה. הרישומים, בהם מרכזים את הנתונים, שונים ממשק למשק בתוכנם ובצורתם. עם כל התועלת שברישומים אלו נראה, שהשיטות השונות, שפותחו במשקים ועל-ידי גורמים אחרים, אינן נוחות להפעלה ולקריאה וחסרונן גובר עם הגדלת מספר הפרות בעדר. אי-נוחות זו מביאה גם לכך, כפי שנמצא במשקים, שהרישומים אינם מעודכנים.

„לוח מעקב הפוריות“ נועד להתגבר על חסרונות אלה. עם זאת, הוא אינו בא במקום הרישום בעדר, אלא מתבסס עליו, מאחר וידיעה מדויקת של מצב הפרה במחזור ההמלטה הכרחית בכדי להציבה במקום הנכון בלוח.

הלוח יכול לשרת, בגודלו הנוכחי, 750 בקר. הפרות מסווגות על פניו לשלוש קבוצות בהתאם לשלב במחזור ההמלטה בו הן נמצאות:

א. קבוצת ההרות והיבשות;

ב. קבוצת הריקות עד להזרעה ראשונה;

ג. פרות שהזרעו פעם אחת או יותר וטרם התעברו.

מלבד זאת מצויה על-גבי הלוח „פינת הרופא“, בה מצויות הפרות אשר מסיבה כל שהיא נמצאות בטיפול. כמו-כן יועד גם מקום לנתונים סטטיסטיים כלליים.

עם הפעלת הלוח — מציבים על פניו, באמצעות קוביות קטנות העשויות בשיטת „לגו“, כל אחת מפרות העדר בקבוצה המתאימה לה. ההצבה היא חד-פעמית ואינה משתנה, אלא עם שינוי מצב הפרה במחזור ההמלטה או עקב יציאתה מהעדר.